

Αριστείδης Γ. Κανατούρης
Μαθηματικός - Πληροφορικός, τ. Στέλεχος IBM

Η προξενική εκπροσώπηση στο Λαύριο (1874-1940)

Εισαγωγή: 150 χρόνια Νεότερου Λαυρίου

Η ΕΦΕΤΙΝΗ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ των 150 χρόνων από την αναγέννηση της μεταλλουργικής και μεταλλευτικής βιομηχανίας στο Λαύριο και την δημιουργία της σύγχρονης πόλης στην ακτή των Εργαστηρίων, μας παρέχει την ευκαιρία και συνάμα την πρόκληση να φέρουμε στη μνήμη μας ιστορικά πρόσωπα και γεγονότα που συνδέονται άμεσα με την ζωή και την δραστηριότητα σ' αυτή την πόλη. Με βάση αυτό το σκεπτικό, η παρούσα ανακοίνωση έχει σκοπό να αναδείξει ένα τομέα διεθνούς δραστηριότητας, που σημάδεψε το Λαύριο από τα πρώτα χρόνια ύπαρξης της σύγχρονης πόλης και για αρκετές δεκαετίες, και που στις μέρες μας είναι εντελώς ξεχασμένος. Πρόκειται για τον προξενικό θεσμό και την εκπροσώπηση του στο Λαύριο στη χρονική περίοδο από το τελευταίο τέταρτο του 19ου αι. μέχρι τα μέσα σχεδόν του 20ου αι. με ξένες και ελληνικές προσωπικότητες, που πολλές φορές έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην τοπική και όχι μόνο ιστορία μας.

Μέρος 1ο: Ο προξενικός θεσμός και τα προξενεία διεθνώς και στην Ελλάδα

Ο θεσμός του προξένου εμφανίσθηκε στην αρχαία Ελλάδα και συνδέεται άρρηκτα με την ανάπτυξη των εμπορικών συναλλαγών και της ναυτιλίας μεταξύ των πόλεων-κρατών της εποχής εκείνης.

Στη νεότερη εποχή ο προξενικός θεσμός εμφανίζεται από την εποχή των Σταυροφοριών. Την εποχή εκείνη οι έμποροι των ιταλικών, γαλλικών και ισπανικών πόλεων, προκειμένου να αναπτύξουν και διασφαλίσουν τα συμφέροντά τους, ίδρυσαν εμπορικά πρακτορεία στις ανατολικές χώρες (Μικρά Ασία, Αίγυπτο, Συρία, Παλαιστίνη). Κατ' αυτόν τον τρόπο προέκυψε ο θεσμός του προξένου, ο οποίος

διατηρήθηκε και μετά την πώση της Κωνσταντινούπολης καθ' όλη την περίοδο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.¹

Στη σύγχρονη εποχή, Πρόξενος καλείται ο επίσημος επιτετραμμένος ορισμένου κράτους σε ξένη – συνήθως παράλια – πόλη, ο οποίος είναι επιφορτισμένος με την αντιπροσώπευση των ναυτικών και εμπορικών συμφερόντων του κράτους αυτού και την προστασία των υπηκόων του εντός του καθορισμένου χωρικού κύκλου της αρμοδιότητάς του, και ο οποίος απολαμβάνει ορισμένα προνόμια κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του. Έχει το δικαίωμα να χρησιμοποιεί τα εθνικά σύμβολα (θυρεό και σημαία) της χώρας που εκπροσωπεί και να τα αναρτά στο γραφείο και την κατοικία του, η οποία θεωρείται απαραβίαστη.

Στον ελληνικό χώρο, προξενεία των ξένων χωρών, όπως Αγγλίας, Γαλλίας, Ρωσίας, κ.ά., υπήρχαν ήδη από την εποχή της Τουρκοκρατίας, διεσπαρμένα στα νησιά του Αιγαίου και του Ιονίου, στην Κρήτη και στην Κύπρο, καθώς και στα σημαντικά κέντρα της ηπειρωτικής χώρας και του μικρασιατικού ελληνισμού. Συνέχισαν να υφίστανται κατά την διάρκεια της Επανάστασης του 1821 και την μετέπειτα δημιουργία του ελληνικού κράτους, οπότε έλαβαν επίσημη μορφή με τη σύναψη διμερών προξενικών συμβάσεων μεταξύ της Ελλάδας και του κατά περίπτωση ξένου κράτους.²

Όμως, με την πάροδο του χρόνου και την ανάπτυξη της επικοινωνίας κάθε μορφής, εξέλιπε η ανάγκη του μεγάλου και πυκνού δικτύου προξενείων, ώστε σήμερα να έχουν συρρικνωθεί στο ελάχιστο. Στις μέρες μας, η προξενική εκπροσώπηση διέπεται από την Σύμβαση της Βιέννης του 1963 για τις Προξενικές σχέσεις και από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση του 1967 για τα Προξενικά καθήκοντα.

Μέρος 2ο: Η πόλη του Λαυρίου και το λιμάνι των Εργαστηρίων – γιατί ιδρύθηκαν προξενικές εκπροσωπήσεις

Όπως είδαμε παραπάνω, οι βασικοί λόγοι που συνηγορούν στην εγκαθίδρυση προξενικών αρχών σε μια πόλη είναι: 1) οι εμπορικές συναλλαγές, 2) η ναυτιλία και 3) η προάσπιση των συμφερόντων των ξένων κρατών και των υπηκόων τους

1. Βλ. Το λήμμα «πρόξενος» στη *Μεγάλη Έλληνική Εγκυκλοπαίδεια*, τ. Κ', σ. 750, καθώς και στα Δημ. Δημητράκου, *Μέγα Λεξικόν τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης* (Εκδοτικός Οργανισμός Ελληνική Παιδεία, Αθήναι 1964), Τόμος 7ος, σ. 6148 και Η.Γ. Liddell – R. Scott, *Μέγα Λεξικόν τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης* (Εκδοτικός Οἶκος Ι. Σιδέρης, Αθήναι 1907), τ. 3ος, σ. 716. Αναλυτικότερα για τον θεσμό της προξενίας στην αρχαιότητα, στο Γιώργος Γεωργής, *Στις απαρχές της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής*, β' έκδοση, Έκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1996, σ. 14 κ.ε.

2. Για παράδειγμα, βλ. Νόμο Χ (690) «Περί κυρώσεως Προξενικῆς Συμβάσεως μεταξύ Ἑλλάδος καί Γαλλίας» (ΦΕΚ 25/27-4-1878) και Νόμο ΞΗ' (968) «Περί κυρώσεως τῆς μεταξύ Ἑλλάδος καί Γερμανίας Προξενικῆς Συμβάσεως» (ΦΕΚ 72/5-8-1882).

που ζουν εκεί. Και οι τρεις αυτές προϋποθέσεις εκπληρώθηκαν στη νεοσύστατη πόλη του Λαυρίου, και να πώς.

Στην μέχρι τότε έρημη και ακατοίκητη ακτή των Εργαστηρίων του Λαυρίου, η γαλλο-ιταλική εταιρεία Hilarion Roux et Cie ίδρυσε, το 1865, το περίφημο βιομηχανικό συγκρότημα του Μεταλλουργείου και τις λοιπές εγκαταστάσεις, προκειμένου να προβεί στην ανακαμίνευση των τεράστιων σωρών σκωριών και εκβολάδων, καταλοίπων των μεταλλευτικών εργασιών της αρχαιότητας, οι οποίοι ήταν διάσπαρτοι σε όλη την περιοχή. Παράλληλα με το βιομηχανικό συγκρότημα, άρχισε να δημιουργείται η σύγχρονη πόλη του Λαυρίου με την ανοικοδόμηση κατοικιών, εμπορικών καταστημάτων, ναών, σχολείων και την δημιουργία κοινοχρήστων χώρων, όχι άναρχα, αλλά με βάση μελετημένο στη λεπτομέρειά του ρυμοτομικό σχέδιο.³ Και ταυτόχρονα, η ίδια έρημη ακτή των Εργαστηρίων μεταμορφώνεται σε ένα σύγχρονο για την εποχή του λιμάνι, ένα λιμάνι που προορίζεται να εξυπηρετήσει τις ανάγκες της βιομηχανίας και της πόλης. Στο αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα, το ελληνικό κράτος φροντίζει να ιδρύσει στην πόλη του Λαυρίου όλες τις απαραίτητες για την εύρυθμη λειτουργία δημόσιες υπηρεσίες. «Σε μια πόλη που γεννήθηκε χθες», αναφέρει Γάλλος επισκέπτης το 1872, «η κυβέρνηση θεώρησε χρέος της να αποστείλει ένα πλήθος δημοσίων λειτουργών: ένα έφορο (νομάρχη), ένα υπονομάρχη, ένα λιμενάρχη και ένα υπολιμενάρχη, ένα διευθυντή τελωνείου με τους επιθεωρητές του, ένα αστυνόμο και ένα πλήθος κατωτέρων υπαλλήλων, κωροφυλάκων, τελωνειακών, φυλάκων, κλπ.»⁴

Το 1869, μόλις 4 χρόνια από την έναρξη των εργασιών ανακαμίνευσης των σκωριών, το μεγάλοπρεπο Μεταλλουργείο δεσπόζει στην ακτή των Εργαστηρίων (εικ. 1), το λιμάνι που πριν λίγο φιλοξενούσε λιγοστές ψαρόβαρκες, έχει αποκτήσει μώλο μήκους 150 μέτρων με αποβάθρα, και δέχεται τώρα μεγάλα ατμόπλοια αγγλικά, γαλλικά και ελληνικά.⁵ Τεράστιες ποσότητες καυσίμων εισάγονται από το Newcastle της Αγγλίας, ενώ μηχανήματα, εργαλεία, βατόνια, ξυλεία και σιδηροδρομικές γραμμές για τον βιομηχανικό σιδηρόδρομο και λίγα χρόνια αργότερα

3. Βλ. Β.Δ. «Περί έγκρίσεως ρυμοτομίας του παρά τόν λιμένα Έργαστηράκια συνοικισμού» (ΦΕΚ 75/27-12-1867), Β.Δ. «Περί έγκρίσεως διαγράμματος της πόλεως Εργαστήρια» (ΦΕΚ 1/5-1-1876).

4. Charles-Ernest Ledoux, «Le Laurium et les mines d'argent en Grèce», στο *Revue des Deux Mondes*, τ. 97, Paris 1872, σ. 564. Ο Γάλλος μηχανικός Charles-Ernest Ledoux επισκέφθηκε το Λαύριο προκειμένου να μελετήσει την κατασκευή του βιομηχανικού σιδηροδρόμου σε αντικατάσταση του μέχρι τότε χρησιμοποιούμενου ιπποσιδηροδρόμου και κατέγραψε τις εντυπώσεις του στο προαναφερόμενο εκτενές δημοσίευμα.

5. Andri Cordella, *Le Laurium*, Ed. Cayer & Cie, Marseille 1869, σ. 24 και Ανδρέας Κορδέλλας, *Το Λαύριον*, μετάφραση-σχόλια-επιμέλεια Αριστείδης Γ. Κανατούρης, έκδ. Εταιρείας Μελετών Λαυρεωτικής, Λαύριο 2014, σ. 95.

για τον Απικό σιδηρόδρομο⁶ εισάγονται από τη Γαλλία και το Βέλγιο. Και γύρω απ' αυτά τα τεράστια φορτηγά ατμόπλοια, συνωστίζονται τα καΐκια που μεταφέρουν από τα κοντινά νησιά και τα παράλια της Πελοποννήσου φρούτα, λαχανικά και ψάρια, ενώ άλλα μεταφέρουν από τα Λεγραινά και την Ανάβυσσο σκωρίες προκειμένου να ανακαμινευθούν στο Μεταλλουργείο. Σταδιακά, με την ανάπτυξη των μεταλλουργικών εργασιών, αλλά και των μεταλλευτικών αργότερα, από το λιμάνι των Εργαστηρίων εξάγονται τα παραγόμενα προϊόντα, δηλαδή σκληρός μεταλλικός αργυρούχος μόλυβδος και μαγγανιούχος σίδηρος με προορισμό την Αγγλία, Γαλλία, Βέλγιο και Γερμανία και εισάγονται –εκτός από τα προαναφερθέντα– από την Μικρά Ασία αργυρούχα μεταλλεύματα μολύβδου.⁷ Τα αμέσως επόμενα χρόνια, μετά την ίδρυση των δύο μεγάλων μεταλλουργικών και μεταλλευτικών εταιρειών του Λαυρίου (της Εταιρείας Μεταλλουργείων Λαυρίου το 1873 και της Γαλλικής Εταιρείας Μεταλλείων Λαυρίου [ΓΕΜΛ] το 1875), το λιμάνι επεκτείνεται και αποκτά νέες εγκαταστάσεις και αποθήκες, προκειμένου να ανταποκριθεί στην αυξημένη κίνηση.⁸

Σ' αυτό το πολύβουο λιμάνι καταπλέουν ατμόπλοια μεγάλης χωρητικότητας (1.500-3.000 τόννων) που ο αριθμός τους αυξάνεται σημαντικά από τα 120 το 1890 στα 231 το 1899, με αποτέλεσμα το λιμάνι των Εργαστηρίων Λαυρίου μαζί με αυτά του Πειραιά και της Σύρου, να αποτελούν εκείνη την χρονική περίοδο τα τρία σημαντικότερα λιμάνια της χώρας.

Ο πληθυσμός της πόλης του Λαυρίου σημειώνει αλματώδη αύξηση με την εγκατάσταση Ελλήνων και αλλοδαπών κατοίκων. Οι πρώτοι ειδικοί στη μεταλλουργία τεχνίτες έρχονται από την Ισπανία και εγκαθίστανται στον οικισμό, που δημιούργησε προς τούτο η εταιρία Hilarion Roux et Cie μέσα στην πόλη του Λαυρίου, και που φέρει έκτοτε την ονομασία (Ι)σπανιόλικο. Παράλληλα, εγκαθίστανται Ιταλοί και Γάλλοι τεχνίτες και μηχανικοί, ακόμη Άγγλοι και Γερμανοί μεταλλουργοί μηχανικοί, ενώ προστρέχουν προς ανεύρεση εργασίας Έλληνες απ' όλες τις ελληνικές περιοχές, ελεύθερες και μη. Ξένος ταξιδιωτικός οδηγός του έτους 1894, αναφερόμενος στο Λαύριο, γράφει: «είναι μία εξ ολοκλήρου σύγχρονη πόλη. Οι κάτοικοί της είναι όλοι Έλληνες, εκτός από λίγους Γάλλους, Γερμανούς, Ιταλούς και Άγγλους αξιωματούχους των μεταλλείων...».⁹ Από τους 3.000 κατοίκους το

6. Εφημ. ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ, 29-02-1884, σ. 3: «Εἰς Λαύριον κατέπλευσε γαλλικὸν ἀτμόπλοιο, κομίζον ὑλικὸν τοῦ τελειώνοντος ὅσον οὕτω σιδηροδρόμου Ἀθηνῶν-Λαυρίου».

7. Α. Κορδέλλας, «Τὸ Λαύριον καὶ ὁ ἐλληνικὸς ἄργυρος», περιοδικό *Παρνασσός*, τ. ΙΓ' (1890), σ.75.

8. Περισσότερες πληροφορίες για την εξέλιξη του λιμένα του Λαυρίου, στο Γιώργος Ν. Δερμάτης, *Το λιμάνι των Εργαστηρίων του Λαυρίου*, έκδ. Οργανισμός Λιμένος Λαυρίου, Λαύριο 2003, σ. 35.

9. *Greece, Handbook for travelers by Karl Baedeker*, London, 1894, σ. 130.

1869¹⁰, ο πληθυσμός φθάνει τους 8.000 το 1888¹¹, τους 11.000 το 1896 και τους 12.000 το 1907¹² και διατηρείται σταθερός άνω των 10.000 τουλάχιστον μέχρι τον Α΄ παγκόσμιο πόλεμο. Το 1888, η Ελληνική Εταιρεία απασχολεί 2.600 Έλληνες εργάτες, πέραν των μηχανικών και του ανώτερου προσωπικού, ενώ η Γαλλική Εταιρεία απασχολεί 2.500 άνδρες, μισούς Έλληνες και μισούς Ιταλούς, εκτός των Γάλλων μηχανικών και διευθυντών.¹³ Όπως αναφέρεται σχετικά «*Τά μεταλλεία και τά μεταλλουργεία του Λαυρίου παρέχουν έντιμον βιομηχανικήν έργασίαν εις 10.000 περίπου κατοίκους συννοικισθέντας εκ τε τής άλλοδαπής και εξ άπάσης τής Ελλάδος*».¹⁴

Αξιοσημείωτη είναι και η προσπάθεια της Εταιρείας Μεταλλουργείων Λαυρίου, η οποία, επεκτείνοντας τις δραστηριότητές της, ίδρυσε το 1911 τον «Σταθμό Ανθρακεύσεως Εργαστηρίων», αξιοποιώντας τις λιμενικές και βιομηχανικές της εγκαταστάσεις, καθώς και την πλεονεκτική γεωγραφική θέση του Λαυρίου σε σχέση με άλλα λιμάνια, και φιλοδοξώντας να καταστήσει το λιμάνι ένα κέντρο ανεφοδιασμού και επισκευών των πλοίων. Μάλιστα, για να διαφημίσει αυτή την επιχειρηματική της δραστηριότητα, η Εταιρεία Μεταλλουργείων Λαυρίου εξέδωσε το 1912 ειδικό φυλλάδιο με τίτλο «Σταθμός Ανθρακεύσεως Εργαστηρίων» στην ελληνική και αγγλική γλώσσα, όπου αναφέρεται και στην λειτουργία προξενικών αρχών στο Λαύριο, μεταξύ των άλλων υπηρεσιών που διέθετε η πόλη.¹⁵ Δυστυχώς όμως, μεσολάβησε ο Α΄ παγκόσμιος πόλεμος και η προσπάθεια αυτή δεν μακροημέρευσε.

Μέρος 3ο: Προξενία και πρόξενοι στο Λαύριο

Εξετάζοντας με χρονολογική σειρά τις χώρες που ίδρυσαν προξενικές αρχές στο Λαύριο διαπιστώνουμε τα εξής: Η πρώτη χώρα που σπεύδει να ιδρύσει το 1874 προξενική εκπροσώπηση είναι η Μεγάλη Βρετανία (εικ. 1) και ακολουθούν το 1876 η Ιταλία, το 1880 η τότε Αυστρο-Ουγγαρία, το ίδιο έτος το Βέλγιο, το 1886 η Γαλλία, το 1892 η Γερμανία, το 1899 η Ισπανία, και τέλος, το 1907 η Νορβηγία. Στα χρόνια που ακολούθησαν οι περισσότερες από τις χώρες αυτές διετήρησαν

10. André Cordella, *Le Laurium*, ό.π., σ. 27 και Ανδρέας Κορδέλλας Το Λαύριον, ό.π., σ. 98.

11. Κόμπσα της Γερσέης, *Ιστορία Μεταλλείων ρωμαντικώς γεγραμμένη*, επιστημονική επιμέλεια Γ.Ν. Δερμάτης-Κ.Γ. Μάνθος, έκδ. Εταιρείας Μελετών Λαυρεωτικής, Λαύριο, 2010, σ. 88.

12. Ελευθέριος Γ. Σκιαδάς, *Ιστορικό Διάγραμμα των Δήμων της Ελλάδος 1833-1912*, έκδ. Μικρός Ρωμικός, Αθήνα 1994, σ. 103. Σύμφωνα με τις απογραφές των ετών 1896 και 1907 ο πληθυσμός ήταν 11.185 και 12.062 κάτοικοι, αντίστοιχα.

13. Κόμπσα της Γερσέης, ό.π. σ.13, 16.

14. Α. Κορδέλλας, «Τό Λαύριον και ό ελληνικός άργυρος», ό.π., σ. 75.

15. Βλ. τα φυλλάδια με τίτλο «Σταθμός Ανθρακεύσεως Εργαστηρίων» και «The Ergastiria Coaling Station» που εξέδωσε το 1912 η Εταιρεία Μεταλλουργείων Λαυρίου στην ελληνική και αγγλική γλώσσα.

τις προξενικές εκπροσωπήσεις τους μέχρι τις παραμονές του Β΄ παγκοσμίου πολέμου.¹⁶ Η πολύχρονη αυτή παρουσία προξενικών αρχών στο Λαύριο μαρτυρείται εκτός από τα έγγραφα των διπλωματικών αρχείων των Υπουργείων Εξωτερικών της Ελλάδας και άλλων χωρών, και από πολλά δημοσιεύματα του ελληνικού και ξένου τύπου, καθώς και από άλλες εκδόσεις και ταξιδιωτικούς οδηγούς για την Ελλάδα.¹⁷

Οι διατελέσαντες προξενικοί εκπρόσωποι στο Λαύριο υπήρξαν Έλληνες και ξένοι πολίτες, στελέχη των μεταλλευτικών εταιρειών – Ελληνικής και Γαλλικής – ή έγκριτα πρόσωπα της τοπικής κοινωνίας. Στον ακόλουθο πίνακα καταχωρούνται όλοι οι διατελέσαντες προξενικοί εκπρόσωποι στο Λαύριο κατά χώρα εκπροσώπησης.

Πρόξενοι στο Λαύριο κατά χώρα εκπροσώπησης				
Έτος	Όνοματεπώνυμο	Επάγγελμα	Βαθμός	Αναγνώριση
Χώρα: Αυστρο-Ουγγαρία				
1880	Σπυρίδων Δεσπόζιος (; - 1911)	Επιχειρηματίας μεταλλείων	Υποπρόξενος	Β.Δ. 26.04.1880 – ΦΕΚ 70Α/20.06.1880
1898	Wolfgang Job	Μηχανικός	Προξεν. Πράκτωρ	Υ.Α. 23.01.1898 – ΦΕΚ 22Γ/27.01.1898
1901	Wolfgang Job	Μηχανικός	Υποπρόξενος	Β.Δ. 18.08.1901 – ΦΕΚ 191Γ/20.08.1901

16. Νεότερα στοιχεία της έρευνάς μου, που δεν έχει ολοκληρωθεί, μαρτυρούν ότι υπάρχει προξενική εκπροσώπηση στο Λαύριο και μεταπολεμικά, κατά την 10ετία του 1950.

17. Ένδεικτικά αναφέρουμε τα ακόλουθα:

1. Επετηρίς του έν'Ελλάδι διπλωματικού σώματος και των ξένων προξενικών αρχών των ετών 1907, 1915, 1932 και Κατάλογος των έν'Ελλάδι Ξένων Προξενικών Αρχών των ετών 1917, 1920 και 1924, εκδόσεις του Υπουργείου Εξωτερικών της Ελλάδας.

2. *Annuaire Diplomatique et Consulaire des Etats des Deux Mondes (Supplément à l'Almanach de Gotha)* έτους 1882 (σ.184-185) και έτους 1884 (σ.193-194) και *Almanach Blengini 1884-1885* (σ.124-126).

3. *Annuaire Diplomatique et Consulaire de la République Française pour 1904-1905* (σ. 36) και *Annuaire ... pour 1906* (σ. 36).

4. Κατάλογος των προξενικών εκπροσώπων του Βελγίου σε άλλες χώρες, έκδοση του Υπουργείου Εξωτερικών του Βελγίου από 1 Δεκεμβρίου 1898 (βλ. Λαύριο, σ. 25).

5. Ελληνικός Οδηγός 1921, λήμμα «Λαύριον» (σ. 257-258) και Ελληνικός Οδηγός 1930, λήμμα «Λαύριον» (σ. 888-890).

6. *Greece, Handbook for travelers* by Karl Baedeker, London, 1894 (σ. 130).

7. *Grèce I: Athènes et ses environs*, έκδ. Hachette, Paris 1906 (σ. 217) αναφέρει την ύπαρξη προξεν. πρακτορείου της Γαλλίας στο Λαύριο.

Χώρα: Βέλγιο				
1880	Jean Galand		Υποπρόξενος	Β.Δ. 25.07.1880 – ΦΕΚ 122Α/10.12.1880
1886	Léon Maudet (1848 – ;)	Μεταλλειολόγος Μηχανικός, Γεν. Διευθυντής της ΓΕΜΛ	Προξεν. Πράκτωρ	23.04/04.05.1886
1887	Léon Maudet (1848 – ;)	Μεταλλειολόγος Μηχανικός, Γεν. Διευθυντής της ΓΕΜΛ	Υποπρόξενος	Β.Δ. 11.03.1887 – ΦΕΚ 78Α/02.04.1887
1890	Alphonse Cambresy (1838 – 1892)	Μηχανικός, Διευθυντής της μεταλλευτικής εταιρείας «Λαυριωτικός Όλυμπος»	Υποπρόξενος	Β.Δ. 16.10.1890 – ΦΕΚ 276Α/23.10.1890
1896	Victor Wellens (1855 – 1929)	Μηχανικός, Διευθυντής της εταιρείας μεταλλείων Δάρδεζας και κατόπιν μηχανικός της ΓΕΜΛ	Υποπρόξενος	Β.Δ. 08.02.1896 – ΦΕΚ 33Γ/12.02.1896
1928	Ορέστης Αργυρόπουλος (1888 – 1972)	Μεταλλειολόγος Μηχανικός της ΓΕΜΛ, Γερουσιαστής (1929-1935)	Υποπρόξενος	Π.Δ. 05.04.1928 – ΦΕΚ 65Γ/25.04.1928
Χώρα: Γαλλία				
1886	Léon Maudet (1848 – ;)	Μεταλλειολόγος Μηχανικός, Γεν. Διευθυντής της ΓΕΜΛ	Προξεν. Πράκτωρ	25.02.1886
1888	Albert Sommaire (1861 – 1948)	Χημικός Μηχανικός της ΓΕΜΛ	Προξεν. Πράκτωρ	Β.Δ. 24.02.1888 – ΦΕΚ 71Α/10.03.1888
1891	Lion Victor Bouchez	Χημικός Μηχανικός της ΓΕΜΛ	Προξεν. Πράκτωρ	Υ.Α. 04.05.1891 – ΦΕΚ 130Α/09.05.1891
1897	Adrien Pierre François Collet (1835 – ;)	Τοπογράφος Μηχανικός της ΓΕΜΛ	Προξεν. Πράκτωρ	20.10.1897
1906	Paul Gontier	Μηχανικός της ΓΕΜΛ	Προξεν. Πράκτωρ	Υ.Α. 27.02.1906

1932	Reni Maria (1898 – 1973)	Μεταλλειολόγος Μηχανικός, Γεν. Διευθυντής της ΓΕΜΛ	Προξεν. Πράκτωρ	Π.Δ. 24.09.1932 – ΦΕΚ 104Γ/07.10.1932
Χώρα: Γερμανία				
1892	Docteur Savelberg	Δόκτωρ Φιλοσοφίας, υπάλληλος στην Ελληνική Εταιρεία	Προξεν. Πράκτωρ	31.07.1892
1893	Hubert Schmidt	Τεχνίτης και εργοδηγός στην Ελληνική Εταιρεία	Προξεν. Πράκτωρ	Υ.Α. 3639/07.04.1893 – ΦΕΚ 64Β/09.04.1893
Χώρα: Ισπανία				
1899	Achille Tosi	Υπάλληλος της ΓΕΜΛ	Επίτ. Υποπρόξενος	Β.Δ. 08.07.1899 – ΦΕΚ 169Γ/15.07.1899
1900	Λεωνίδας Δ. Κοσκινάς		Επίτ. Υποπρόξενος	Άδεια αποδοχής Β.Δ. 22.01.1900 – ΦΕΚ 18Γ/22.01.1900 Διορισμός 28.01.1900
1902	Ανδρέας Κοσκινάς	Δικηγόρος	Υποπρόξενος	Άδεια αποδοχής Β.Δ. 13.04.1902 – ΦΕΚ 91Γ/20.04.1902 Διορισμός Β.Δ. 13.08.1902 – ΦΕΚ 209Γ/29.08.1902
Χώρα: Ιταλία				
1876	Ercole Cortesi	Υποταμίας της ΓΕΜΛ	Προξεν. Πράκτωρ	Β.Δ. 19.11.1876 – ΦΕΚ 30Α/04.05.1877
1885	Augusto Colla (1821 – 1888)	Ζωγράφος, Φωτο- γράφος	Προξεν. Πράκτωρ	19.02.1885
1888	Gaetano Machnitz		Προξεν. Πράκτωρ	Β.Δ. 04.10.1888 (Β.Δ. μη δημοσιευθέν)
1891	Achille Tosi	Υπάλληλος της ΓΕΜΛ	Προξεν. Πράκτωρ	Υ.Α. 16.11.1891 – ΦΕΚ 329Α/21.11.1891
1901	Giocondo Palma	Λογιστής της ΓΕΜΛ	Προξεν. Πράκτωρ	Β.Δ. 30.05.1901 – ΦΕΚ 123Γ/02.06.1901
1911	Ambrogio de Pian		Προξεν. Πράκτωρ	31.08.1911
1918	Lucio Giuseppe Gaz (1875 – 1961)	Μεταλλειολόγος Μηχανικός ΓΕΜΛ	Προξεν. Πράκτωρ	07.02.1918
1933	Marcello Follador (1901 – ;)		Προξεν. Πράκτωρ	Π.Δ. 09.09.1933 – ΦΕΚ 87Γ /26.09.1933

1939	Orfeo Morelli (1874 – 1945)	Οικον. και Διοικ. Διευθυντής της ΓΕΜΛ	Προξεν. Πράκτωρ	
Χώρα: Μεγάλη Βρετανία				
1874	Henry Stowe Bell (1840 – 1894)	Μηχανικός Μεταλλουργίας, Υπεύθυνος Καμινείας Ελληνικής Εταιρείας	Υποπρόξενος	Β.Δ. 27.05.1874 – ΦΕΚ 24Α/16.06.1874
1878	Σπυρίδων Δεσπόζιτος (; – 1911)	Επιχειρηματίας μεταλλείων	Υποπρόξενος	Άδεια αποδοχής Β.Δ. 28.06.1878 Διορισμός Β.Δ. 06.07.1878 – ΦΕΚ 47Α/16.08.1878
1927	Ιωάννης Ιωαννίδης		Υποπρόξενος	11.01.1927
Χώρα: Νορβηγία				
1907	Νικόλαος Αργυρόπουλος (1849 –1936)	Ιατρός χειρουργός	Υποπρόξενος	Άδεια αποδοχής Β.Δ. 09.11.1906 – ΦΕΚ 261Β/13.11.1906 Διορισμός Β.Δ. 29.01.1907 – ΦΕΚ 21Β/31.01.1907

Μέρος 4ο : Βιογραφικά στοιχεία προξένων

Από την έρευνα που έχουμε διεξάγει έχει προκύψει ένα πλήθος πληροφοριών και βιογραφικών στοιχείων για τους περισσότερους προξένους. Στη συνέχεια θα παρουσιάσουμε, κατά χρονολογική σειρά, σύντομα βιογραφικά στοιχεία για μερικούς απ' αυτούς.

Σπυρίδων ΔΕΣΠΟΖΙΤΟΣ (;– 1911)

Έλληνας πολίτης, παλικής καταγωγής. Γεννήθηκε στην Κέρκυρα και πέθανε στην Αθήνα. Σύζυγός του η Teresa Dippel (Θηρεσία Δύπελ, πέθανε την 7η Ιανουαρίου 1915), με την οποία απέκτησε 7 παιδιά, 2 κορίτσια και 5 αγόρια.¹⁸ Από

18. Στοιχεία για την οικογενειακή κατάσταση του Σ. Δεσπόζιτου και για την ακίνητη περιουσία του στο Λαύριο προέρχονται από το Συμβόλαιο διανομής πατρομητρικής περιουσίας της 24-12-1915 (Υποθηκοφυλακείο Λαυρίου, τόμος 11ος αρ. 86/7-5-1936), καθώς και από έρευνα στο Υποθηκοφυλακείο Λαυρίου. Λοιπά βιογραφικά στοιχεία, καθώς και τα σχετικά με το δυστύχημα στο μεταλλείο Γραμματικού και την έπαυλη στο Παλαιό Φάληρο προέρχονται από το δημοσίευμα του κ. Βασίλη Χατζηκωνσταντίνου, δικηγόρου, Προέδρου Αρχείου Ιστορίας Παλαιού Φαλήρου (βλ. <http://www>.

τους γιους του, ο Ευγένιος ήταν μεταλλειολόγος μηχανικός και διετέλεσε αρχιμηχανικός και μετέπειτα Διευθυντής της Εταιρείας των Μεταλλουργείων Λαυρίου στο διάστημα 1914-1917.¹⁹ Στον Ναό του Ποσειδώνος, στο Σούνιο, διακρίνουμε ακιδογράφημα με το όνομά του, καθώς και με το όνομα του γιού του Ευγένιου.

Ο Σπυρίδων Δεσπόζιτος υπήρξε δραστήριος επιχειρηματίας στον χώρο της μεταλλείας κυρίως στο Λαύριο, αλλά και σε άλλες περιοχές. Την εποχή που στην Ελλάδα είχε ενσκήψει η φρενίτιδα της εκμετάλλευσης των μεταλλείων, στα τέλη του 19ου αι., ο ίδιος είτε ατομικά είτε συνεταιρικά με τον Luigi De Pian (Λουδοβίκος Δεπιάν), αρχιμηχανικό της ΓΕΜΛ, είχε λάβει παραχωρήσεις μεταλλείων σε διάφορες περιοχές του Λαυρίου (Βιέθι, Λεγραινά, Χάρακα, Προφήτη Ηλία)²⁰ και σε άλλες περιοχές, όπως στη Μύκονο,²¹ στο Γραμματικό Απτικής και αλλού. Από το 1891, ο Σ. Δεσπόζιτος με τον L. De Pian και με τη βοήθεια Γάλλων τεχνικών, εκμεταλλεύονται το μεταλλείο Γραμματικού. Την 2α Ιανουαρίου 1901 συνέβη στο μεταλλείο αυτό ένα τραγικό δυστύχημα, όταν ένας γιγάντιος βράχος κατέπεσε και καταπλάκωσε 8 εργάτες, από τους οποίους οι 7 βρήκαν ακαριαίο θάνατο.

Ο Σπυρίδων Δεσπόζιτος απέκτησε μεγάλη ακίνητη περιουσία στο Λαύριο, στην Αθήνα και αλλού. Ήδη από το 1876 αγοράζει ακίνητα και ανεγείρει οικοδομές στην πόλη του Λαυρίου (συνοικία Αγίας Παρασκευής). Ενδιαφέρον παρουσιάζει η μεγαλοπρεπής έπαυλη που ανήγειρε στο Παλαιό Φάληρο (εικ. 3) πάνω σε οικοπέδο που αγόρασε το 1896. Πρόκειται για ένα επιβλητικό κτήριο σε ρυθμό νεογοθθικό, το οποίο σώζεται μέχρι σήμερα. Το Μουσείο Μπενάκη, σημερινός ιδιοκτήτης του κτηρίου, το αποκαθιστά προκειμένου να στεγάσει το Μουσείο Παιχνιδιών.

Το 1896 τιμήθηκε με το παράσημο του Αργυρού Σταυρού του Σωτήρος «*Διά τας προς ανάπτυξιν τής βιομηχανίας μερίμνας αυτού*».²² Διορίστηκε Υποπρόξενος της Μεγάλης Βρετανίας στο Λαύριο το 1878.²³ Τη θέση αυτή διατήρησε μέχρι τον θάνατό του το 1911 (εικ. 4).²⁴ Εξ άλλου, το 1880 διορίστηκε Υποπρόξενος της Αυ-

---

vimaonline.gr/20/article/15317/epaulis-kouloura-ena-mouseio-paihnidion-me-istoria-sto-palαιο-faliro ημερομηνία λήψης 12-10-2015). Τέλος, πολλές σχετικές πληροφορίες προέρχονται από τα ληξιαρχικά βιβλία του Καθολικού Ιερού Ναού Αγίας Βαρβάρας Λαυρίου.

19. Γ.Ν. Δερμάτης, *Λαύρειο, το Μαύρο Φως*, έκδ. ΕΜΠ-ΤΠΠΛ, 2003, σ. 274.

20. Γ.Ν. Δερμάτης, *Λαύρειο, το Μαύρο Φως*, ό.π., σ. 314 (Τα μεταλλεία σ' αυτές τις περιοχές ανήκαν στην εταιρεία «Πλούτων» που συστάθηκε το 1899 σε παραχώρηση του 1873).

21. Γ.Ν. Δερμάτης, *Λαύρειο, το Μαύρο Φως*, ό.π., σ. 311 (Η Ελληνική Εταιρεία μίσθωσε την 16-12-1909 το μεταλλείο των Σπ. Δεσπόζιτου και L. de Pian στη Μύκονο), σ. 478.

22. Β.Δ. της 2 Μαρτίου 1896 (ΦΕΚ 52Γ/5.3.1896).

23. Πηγή: Διπλωματικό και Ιστορικό Αρχείο Υπουργείου Εξωτερικών (ΔΙΑΥΠΕΞ) Φάκ. 40/5 έτους 1878, 29/1 έτους 1881 και Γ-43/1 έτους 1888.

24. Πηγή: *Annuaire Diplomatique et Consulaire des Etats des Deux Mondes* ετών 1882 και 1884, *Almanach Blengini* 1884-1885. Βλ. επίσης το λήμμα «Laurium» στον Οδηγό *Guide to Greece*, the

στρο-Ουγγαρίας, θέση που διατήρησε μέχρι το 1898.²⁵ Αιτιολογώντας την ίδρυση Υποπροξενείου στο Λαύριο το 1880, ο πρέσβης της Αυστρο-Ουγγαρίας αναφέρει «Η συνεχώς αυξανόμενη ανάπτυξη των εργοστασίων του Λαυρίου (Εργαστήρια) ώθησε την Αυτοκρατορική και Βασιλική Κυβέρνηση της Αυστρο-Ουγγαρίας να ιδρύσει σ' αυτήν την βιομηχανική πόλη ένα Αυτοκρατορικό και Βασιλικό Υποπροξενείο, επιφορτισμένο να επαγρυπνά για τα συμφέροντα των υπηκόων της».²⁶

Ένα γεγονός που σχετίζεται άμεσα με την δραστηριότητά του ως Υποπροξένου της Μεγάλης Βρετανίας έχει καταχωρηθεί στο αρχείο του Foreign Office, παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και έχει ως εξής: Το 1906, ο Σ. Δεσπόζιτος προκειμένου να εκτελωνίσει τέσσερα αγγλικά ατμόπλοια που είχαν προσορμίσει στο λιμάνι του Λαυρίου και μη έχοντας τα αντίστοιχα προξενικά ένσημα, χρησιμοποίησε ένσημα μεγαλύτερης ονομαστικής αξίας διαγράφοντας την αξία τους και γράφοντας με το χέρι την αξία των ενσήμων που έπρεπε να χρησιμοποιηθούν. Το γεγονός αυτό αναφέρθηκε από τον Βρετανό πρόξενο του Πειραιώς στο Foreign Office, το οποίο έδωσε τις κατάλληλες οδηγίες χειρισμού του θέματος.²⁷

Augusto COLLA (Αύγουστος ΚΟΛΛΑΣ) (1821 – 1888)

Ο Augusto Colla ή εξελληνισμένος Αύγουστος Κόλλας, Ιταλός, γεννήθηκε στη Φερράρα το 1821 και πέθανε στο Λαύριο την 14η Ιουλίου 1888 (εικ. 5).²⁸

Σπούδασε ζωγραφική στην Μπολόνια και ασχολήθηκε ταυτόχρονα με τη νέα εφεύρεση της εποχής του, την φωτογραφία. Έχοντας αναπτύξει δράση εναντίον του Παπικού Κράτους που τότε κατείχε το μεγαλύτερο τμήμα της Ιταλίας, έφυγε το 1845 από την πατρίδα του και εγκαταστάθηκε στην Κέρκυρα, εργαζόμενος αρχικά ως ζωγράφος, χαράκτης και γλύπτης, ενώ παράλληλα ασχολήθηκε με τη φωτογραφία, στην οποία αφοσιώθηκε ολοκληρωτικά.

Ως φωτογράφος γίνεται ευρύτερα γνωστός, ιδιαίτερα μετά την ένωση της Επτανήσου με την Ελλάδα, το 1864. Ο βασιλιάς Γεώργιος Α΄ του αναθέτει την φωτογράφιση της βάπτισης του δευτερότοκου γιου του Γεωργίου που έγινε στην Κέρκυρα το 1869, και για τη δουλειά του αυτή του απονέμει τον τίτλο του «βασιλικού φωτογράφου». Συμμετέχει σε διεθνείς εκθέσεις, όπως στα Β΄ και Γ΄ Ολύμπια (Αθήνα

Archipelago, Constantinople, the coasts of Asia Minor, Crete and Cyprus by Macmillan & Co, London 1908, σ. 86: Laurium (Ergasteria) (British Vice-Consul, Spiridion Desposito).

25. Πηγή: ΔΙΑΥΠΕΞ Φάκ. 40/11 έτους 1880 και 46/Γ-43 έτους 1907.

26. Βλ. Το από 30 Απριλίου 1880 έγγραφο του πρέσβη της Αυστρο-Ουγγαρίας προς τον Πρόεδρο της Κυβερνήσεως και Υπουργό Εξωτερικών Χαρίλαο Τρικούπη (ΔΙΑΥΠΕΞ Φάκ. 40/11 έτους 1880).

27. Πηγή: Αρχεία Foreign Office, Ref.369/23/2 File 5183: Reports irregular use of fee stamps by Consul Deposito at Laurium, Paper 5183, folios 5-8, Code 219 [Greece] 1906.

28. Πηγή: Άλκης Ξανθάκης, *Λεξικό Φωτογράφων 1839-1960: Έλληνες φωτογράφοι και ξένοι φωτογράφοι στην Ελλάδα*, έκδ. ΕΛΙΑ, Αθήνα 2006.

1870 και 1875), στην Παγκόσμια Έκθεση Βιέννης (1873) ως Έλληνας πολίτης και με ελληνοποιημένο το όνομά του, και στην Παγκόσμια Έκθεση Παρισιού (1878), και τιμάται με διακρίσεις.

Το 1879 μετεγκαθίσταται στο Λαύριο, ακολουθώντας τον γιο του Βικέντιο, και εργάζεται ως φωτογράφος. Σώζονται διάφορες φωτογραφίες του Λαυρίου από τον ίδιο (εικ. 6).²⁹ Ο γιος του, Vincenzo Colla (Βικέντιος Κόλλας) είχε προσληφθεί από τον Ι.-Β. Σερπιέρν ως υποταμίας στην Γαλλική Εταιρεία Μεταλλείων Λαυρίου (ΓΕΜΛ) και παράλληλα βοηθούσε τον πατέρα του στη φωτογραφία, την οποία του είχε διδάξει.

Στο Λαύριο, ο Αύγουστος Κόλλας, εκτός από την εργασία του ως φωτογράφος, ασκεί προσωρινά τα καθήκοντα του Προξενικού Πράκτορος της Ιταλίας και διορίζεται οριστικά σ' αυτή τη θέση το 1885.³⁰

Ένα τραγικό περιστατικό σημάδεψε τη ζωή του. Ο γιος του, Βικέντιος Κόλλας (1856-1884), υποταμίας, ο Κωνσταντίνος Τριανταφύλλης, Ταμίας της Γαλλικής Εταιρείας και ο Βασίλειος Νάτσος, φύλακας, ενώ συνόδευαν χρηματοποιοτική αξίας 100.000 δραχμών για την πληρωμή των υπαλλήλων και εργατών της Καμάριζας, έπεσαν θύματα ληστείας στο 3,5 χλμ. του δημόσιου δρόμου Λαυρίου-Καμάριζας και δολοφονήθηκαν την 2/14 Νοεμβρίου 1884 (εικ. 7). Οι ληστές, τέσσερις Έλληνες, συνελήφθησαν και εκτελέστηκαν.³¹

Ο Αύγουστος Κόλλας παρέμεινε στο Λαύριο μέχρι τον θάνατό του την 14η Ιουλίου 1888. Πατέρας και γιος τάφηκαν στο Δημοτικό Κοιμητήριο του Λαυρίου.³²

Λέον MAUDET (1848 – ;)

Το πλήρες όνομά του είναι Constant Lion Maudet. Γεννήθηκε το 1848 στη Sens-de-Bretagne (Γαλλία). Η ημερομηνία θανάτου του δεν είναι γνωστή.

Μεταλλειολόγος Μηχανικός, διπλωματούχος του Καθολικού Πανεπιστημίου της Louvain (Βέλγιο) το 1872, διετέλεσε Γενικός Διευθυντής της Γαλλικής Εταιρείας Μεταλλείων Λαυρίου (ΓΕΜΛ) από τον Μάρτιο 1885 μέχρι τον Φεβρουάριο 1888.³³

Μετά την αναχώρησή του από το Λαύριο, επέστρεψε στη Γαλλία και ανέλαβε την διεύθυνση των μεταλλείων αργυρούχου μολύβδου του Pont-Rian στη Βρετανία

29. Βλ. Γ. Μάνθος, *Μεταλλευτικό-Μεταλλουργικό Λαύριο*, έκδ. Δήμος Λαυρεωτικής, 1990: Εικόνες 39, 106, 118, 140.

30. Πηγή: ΔΙΑΥΠΕΞ Φακ.Γ-43/1 έτους 1885.

31. Πηγή: Εφημερίδες ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ και ΝΕΑ ΕΦΗΜΕΡΙΣ 3.11.1884, κ.ε., Γαλλικές εφημερίδες Le Temps (Paris, 17-11-1884 και 20-11-1884), L'Univers Illustré No. 1549 (Paris, 29-11-1884).

32. Πηγή: Βιβλίο θανάτων του Καθολικού Ιερού Ναού Αγίας Βαρβάρας Λαυρίου: αριθ. 29/16-11-1884 Vincentium Colla, αριθ. 95/14-07-1888 Augustus Colla. Στο ίδιο βιβλίο με αριθ. 34/23-01-1885 καταχωρείται ο θάνατος του Arnaldus Colla, γιού του Vincenzo Colla, μινών 18.

33. Γ.Ν.Δερμάτης, *Λαύρειο, το μαύρο φως*, ό.π., σ. 439. Οι χρονολογίες βασίζονται στις μισθοδοτικές καταστάσεις της ΓΕΜΛ.

από το 1890 έως τον Απρίλιο του 1898 (εικ. 8) και κατόπιν την διεύθυνση των μεταλλείων της Μεταλλευτικής Εταιρείας της Αμβέρσας (Βελγίου) (Société Minière Anversoise) και των Μεταλλείων «Mines de Branal Estarreja» στην Πορτογαλία.³⁴

Στην Ορυκτολογική Συλλογή του Γεωλογικού Ινστιτούτου του Πανεπιστημίου της Rennes (Γαλλία) αναφέρεται μεταξύ των σπουδαιότερων αποκτημάτων της η συλλογή πολυάριθμων ορυκτών του Λαυρίου που απέστειλε την 26η Μαρτίου 1888 ο Lion Maudet στο τότε Μουσείο Φυσικής Ιστορίας της πόλης της Rennes.³⁵

Υπήρξε ο πρώτος Προξενικός Πράκτωρ της Γαλλίας στο Λαύριο με διορισμό το 1886.³⁶ Την ίδια χρονιά διορίστηκε και Προξενικός Πράκτωρ του Βελγίου στο Λαύριο, ενώ τον επόμενο χρόνο (1887) προήχθη σε Υποπρόξενο του Βελγίου στο Λαύριο.³⁷

Με την ιδιότητά του ως Γεν. Διευθυντής της ΓΕΜΛ αναφέρεται στο δημοσίευμα της Κόμπσας της Γερσέης, στο οποίο περιγράφει τις εντυπώσεις της από την επίσκεψή της στο Λαύριο την 3 Φεβρουαρίου 1888.³⁸ Με την ίδια ιδιότητά του συνόδευσε και ξενάγησε τον Ερρίκο, πρίγκηπα της Ορλεάνης (1867-1901), κατά την επίσκεψή του στο Λαύριο την 21η και 22α Σεπτεμβρίου 1887.³⁹ Το γεγονός αυτό, δηλαδή το ότι ένας εκπρόσωπος της Γαλλικής Δημοκρατίας συνόδευσε ένα κατ' ευθείαν απόγονο των βασιλέων της Γαλλίας, προκάλεσε μεγάλο σάλο και πήρε δημοσιότητα στη Γαλλία, με συνέπεια ο γαλλικός τύπος να δημοσιεύσει ότι ο πρέσβης της Γαλλίας στην Αθήνα κόμης de Montholon ανακάλεσε τον Léon Maudet από το αξίωμα του Προξενικού Πράκτορος της χώρας του (εικ. 9). Όμως, η αλήθεια είναι, όπως την απεκάλυψε ο Léon Maudet με επιστολή του της 20ής Οκτωβρίου 1887 που δημοσιεύθηκε στον Γαλλικό τύπο, πως, μετά τον θόρυβο που δημιουργήθηκε, απέστειλε ο ίδιος την παραίτησή του στον πρέσβη της Γαλλίας στην Αθήνα. Στην επιστολή του αυτή αναφέρει πως ο πρίγκηπας Ερρίκος της Ορλεάνης με τη συνοδεία του, τον μαρκήσιο de Boissy και τον Έλληνα λοχαγό Χρ. Χατζηπέτρο που ήταν επιφορτισμένος με την ασφάλεια του πρίγκηπα, προσκλήθηκαν και έγιναν δεκτοί στην κατοικία του από τον Ι.-Β. Σερπιέρη και ότι, κατόπιν προσωπικών οδηγιών του Ι.-Β. Σερπιέρη, οι L. Maudet μηχανικός-διευθυντής,

34. Πηγή: Ιστότοποι.

«Pont-Pian au fil de temps» http://envor2004.free.fr/cariboost1/crbst_19.html και «Association Galène: Mine de Pont-Pian» <http://www.galene.fr/> (ημερομηνία λήψης 12-10-2015).

35. Πηγή: Ιστότοπος <https://geosciences.univ-rennes1.fr/> (ημερομηνία λήψης 12-10-2015).

36. Πηγή: ΔΙΑ-ΥΠΕΞ Φάκ.Γ-43/1 έτους 1886.

37. Πηγή: ΔΙΑ-ΥΠΕΞ Φάκ.Γ-43/1 έτους 1887.

38. Κόμπσας της Γερσέης, *Ιστορία Μεταλλείου ...*, ό.π., σ. 55.

39. Βλ. Εφημερίδα ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ αρ.1819, 18-09-1887, σ. 2.

de Catelin, Collet, Schulte, κλπ. μηχανικοί-διευθυντές των διαφόρων τμημάτων συνόδευσαν τους επισκέπτες, παρέχοντάς τους τις απαραίτητες πληροφορίες.⁴⁰

Alphonse CAMBRESY (1838 – 1892)

Γεννήθηκε το 1838, πέθανε την 19/31 Δεκεμβρίου 1892 στην Αθήνα (Νοσοκομείο «Ευαγγελισμός») και κηδεύτηκε την ίδια ημέρα (εικ. 10).⁴¹ Παντρεύτηκε την Ελένη Νάκου το 1886.⁴²

Σπούδασε στην Σχολή Μηχανικών της Λιέγης, απ' όπου απεφοίτησε το 1855 με δίπλωμα Μηχανικού Τεχνών και Βιομηχανιών.⁴³

Εργάστηκε ως Μηχανικός-Διευθυντής της ανώνυμης μεταλλευτικής εταιρείας «Λαυριωτικός Όλυμπος» (ιδρύθηκε το 1871 και μετεβίβασε το 1887 στην Εταιρεία Μεταλλουργείων Λαυρίου το 50% των μετοχών της).⁴⁴ Ο ίδιος αναφέρει ότι πραγματοποίησε την πρώτη διαμονή του στην Ελλάδα το διάστημα 1873-1876 και ότι συμμετείχε το 1875, ως μέλος της ειδικής επιτροπής για την αναμόρφωση του νόμου περί μεταλλείων, μετά την δίνη του Λαυρεωτικού ζητήματος.⁴⁵

Διετέλεσε Υποπρόξενος του Βελγίου στο Λαύριο από το 1890 (ΦΕΚ 276/23.10.1890) μέχρι τον θάνατό του.

Συνέγραψε επιστημονικά βιβλία και πραγματείες. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την τοπική μας ιστορία παρουσιάζει το πολύ σημαντικό βιβλίο του για το Λαύριο, το οποίο συνέγραψε εδώ στη γαλλική γλώσσα το 1888 και εξέδωσε το 1889 με τίτλο *Le Laurium* (εικ. 11). Το βιβλίο αυτό συνοδεύεται από ένα χάρτη της Λαυρεωτικής και άλλους 3 γεωλογικούς χάρτες της μεταλλοφόρου περιοχής του Λαυρίου. Αποτελείται από τα εξής μέρη: Πρόλογος, Κεφ. 1ο: Γεωγραφία και Τοπογραφία, Κεφ. 2ο: Ιστορία, Κεφ. 3ο: Γεωλογία και Μεταλλειολογία, Κεφ. 4ο: Μεταλλευτική Βιομηχανία, Συμπεράσματα.⁴⁶

Αξιομνημόνευτο επίσης σύγγραμμά του είναι το Γαλλο-Γερμανικό μεταλλευτικό και μεταλλουργικό Λεξικό (*Dictionnaire minier et métallurgique allemand-français*,

40. Βλ. δημοσιεύματα στις γαλλικές εφημερίδες *Le Matin* (7 Octobre 1887), *La Croix* (8 Octobre 1887), *Le Radical* (9 Octobre 1887), *Le Matin* (1 Novembre 1887), *Le Figaro* (2 Novembre 1887), *L'Union monarchique du Finistère* (19 Octobre 1887, «Une révocation idiote»).

41. Πηγή: ΔΙΑΥΠΕΞ Φάκ.1892/Γ.43.1 Αναγνωρίσεις Προξένων Αλλοδαπών.

42. Πηγή: *Bulletin de l'Association des Ingénieurs sortis de l'Ecole de Liège* (1886), p. 48: Nous annonçons le mariage de M. Alphonse Cambresy avec Mlle Hélène Nacos.

43. Πηγή: *Association des Ingénieurs sortis de l'Ecole de Liège : Mémorial du Cinquantenaire 1847-1897*, Ed. Charles Desoer, Liège 1898, p. 64.

44. Γ.Ν. Δερμάτης, *Λαύρειο, το μαύρο φως*, ό.π., σ. 167-168.

45. A. Cambresy, *Le Laurium*, éd. Ch. Aug. Desoer, Liège-Paris 1889, σελίδες 150. Βλ. σ. 8-9.

46. Το βιβλίο αυτό δημοσιεύθηκε αρχικά στην επιθεώρηση *Revue Universelle des Mines*, 3e série, t.VI, 33e année, Paris 1889 και αυτοτελώς όπως αναφέρεται παραπάνω.

par Alphonse Cambresy, Ingénieur, Ancien élève de l'Ecole des Mines de Liège, Paris, Dunod éditeur, 1868, Σχήμα 12ο, 203 σελίδες).

Άλλα συγγράμματά του:

Description du bassin houiller et des houillères royales d'Ibbenburen, Liège 1860.

Compagnie de la Haute-Loire. Extrait du Rapport sur un voyage d'exploration dans les départements de la Haute-Loire et de l'Ardèche. (Signé : Cambresy, 25 octobre 1863.), Paris : impr. de Walder, (s. d.) (Σχήμα 8ο, σελίδες 8).

Mémoire sur les formations et les filons métalliques de la Lahn inférieure, duché de Nassau, Paris, impr. de S. Raçon, 1865 (Σχήμα 8ο, σελίδες 62).

Mémoire sur un nouveau système de classification minéralogique, éd. Impr. J. Desoer, Liège 1872.

Sur la classification des minéraux - Réponse à la note de M.L.L. de Koninck, éd. Impr. J. Desoer, Liège 1873.

Rapport sur la déphosphoration des fontes et la fabrication de l'acier par le système Ponsard, Paris 2 avril 1879, signé A. Cambresy, Paris, impr. de A. Chaix, 1879 (Σχήμα 4ο, σελίδες 12).

Victor WELLENS (1855 – 1929)

Γεννήθηκε στη Λιέγη του Βελγίου την 24 Δεκεμβρίου 1855. Πέθανε το 1929 (εικ. 12). Σπούδασε στην Σχολή Μηχανικών της Λιέγης, απ' όπου απεφοίτησε το 1879 με δίπλωμα Μηχανικού Τεχνών και Βιομηχανιών.

Εργάστηκε ως διευθυντής των μεταλλευτικών και μεταλλουργικών εκμεταλλεύσεων στην Ιταλία, Νορβηγία και Ελλάδα. Ειδικότερα:

1879-1882: Μηχανικός στα μεταλλεία χαλκού του Vallpeline-Ollomont (περιφέρεια Αόστας, Ιταλία).

1882-1889: Μηχανικός στην εταιρεία μεταλλείων του Vigsnaes (Νορβηγία).

1889-1908: Μηχανικός-Διευθυντής της εταιρείας μεταλλείων Δάρδεζας στο Λαύριο (Ελλάς). Η «Ανώνυμος Εταιρεία Μεταλλείων Δαρδέζης» (1894-1908) εξαγοράστηκε από την Γαλλική Εταιρεία Μεταλλείων Λαυρίου το 1908 και ο V. Wellens παρέμεινε σ' αυτήν ως μηχανικός.

Το 1925 αναφέρεται ως Μηχανικός-Σύμβουλος με διεύθυνση κατοικίας τη Λωζάνη (Ελβετία).⁴⁷

Τιμήθηκε με τις διακρίσεις: Ιππότης του Τάγματος του Σωτήρος (Ελλάς), Ιππότης του Τάγματος του Λεοπόλδου (Βέλγιο), Αστικό Μετάλλιο 1ης τάξης (Βέλγιο).

47. Πηγές: 1. Association des Ingénieurs sortis de l'Ecole de Liège : Mémorial du Cinquantenaire 1847-1897, Ed. Charles Desoer, Liège 1898, p.344, 2. Association des Ingénieurs sortis de l'Ecole de Liège: Mémorial du 75ème Anniversaire 1847-1922, Ed. Georges Thone, Bruxelles 1925. Για την εταιρεία μεταλλείων Δάρδεζας βλ. Γ.Ν. Δερμάτης, *Λαύρειο*, το μαύρο φως, ό.π., σ. 475-476.

Διετέλεσε Υποπρόξενος του Βελγίου στο Λαύριο από το 1896 (ΦΕΚ 33Γ/12.02.1896) μέχρι την αναχώρησή του από την Ελλάδα περί το 1925 (εικ. 13).⁴⁸

Υπήρξε πρωταγωνιστής επεισοδίου στο Λαύριο, όταν χωρίς ιδιαίτερο λόγο, κατέβασε την ελληνική σημαία που ο Εμπορικός Σύλλογος είχε αναρτήσει στο γραφείο του την 12η Δεκεμβρίου 1901, για να γιορτάσει την επέτειο ίδρυσής του. Οι κάτοικοι του Λαυρίου εξεγέρθηκαν και με άγριες διαθέσεις απαίτησαν άμεση επανόρθωση, πράγμα που έγινε.⁴⁹

Lucio Giuseppe GAZ (1875 – 1961)

Ιταλός πολίτης. Γεννήθηκε στο Agordo (επαρχία Belluno, περιφέρεια Veneto, Ιταλία) την 21-10-1875, πέθανε στην Αθήνα την 26-3-1961 και τάφηκε στο Λαύριο (εικ. 14). Παντρεύτηκε την Maria Doni του Gualtiero με την οποία απέκτησε τρία παιδιά: την Γιολάντα (Yolanda, γεν. 23-12-1907, μετέπειτα σύζυγο Ιάσονος Αργυροπούλου), τον Κάρολο (γεν. 28-4-1910), και τον Ροβέρτο (γεν. 2-2-1920). Ο γάμος έγινε στην Αγ. Βαρβάρα Λαυρίου την 9-2-1907 με μάρτυρα τον Σπυρίδωνα Δεσπόζιπο.⁵⁰

Μεταλλειολόγος Μηχανικός με σπουδές στην Ιταλία, εργάστηκε στην Γαλλική Εταιρεία Μεταλλείων Λαυρίου. Συνετέλεσε στην ανεύρεση του μεταλλευτικού πηγαδιού «Έλαφος» (εικ. 15).

Διύθυνε προσωρινά το Προξενικό Πρακτορείο της Ιταλίας στο Λαύριο και διορίστηκε οριστικά στη θέση του Προξενικού Πράκτορος την 8η Φεβρουαρίου 1918.⁵¹ Διατήρησε τη θέση αυτή τουλάχιστον μέχρι το 1932.⁵²

René-Emile MARIA (1898 – 1973)

Γεννήθηκε την 9-4-1898 στο Moutiers-sous-Chantemerle (νομός Deux-Sèvres) στα δυτικά της Γαλλίας. Πέθανε την 24-3-1973 στη Boulogne-Billancourt (νομός Hauts-de-Seine) στα περίχωρα του Παρισιού (εικ. 16).

Ο René Maria σπούδασε στη Σχολή Μεταλλειολόγων Μηχανικών της πόλης Nancy (Ecole des Mines de Nancy) απ' όπου αποφοίτησε το 1921⁵³. Εργάστηκε

48. Την 9η Μαρτίου 1923 υπογράφει έγγραφο ως υποπρόξενος του Βελγίου στο Λαύριο.

49. Βλ. «Ένας ξένος πρόξενος που καταιβάζει (sic) την σημαίαν μας-Το Λαύριον εις αναστάτωσιν», Εφημερίδα ΕΜΠΡΟΣ της 14-12-1901, σ.2.

50. Πηγή: Βιβλίο Γάμων Καθολικού Ιερού Ναού Αγίας Βαρβάρας Λαυρίου, αρ. 135.

51. Πηγή: ΔΙΑ-ΥπΕξ Φάκ. Ε-84 έτους 1918 και Ε/84.2 έτους 1920.

52. Πηγή: Καταχωρείται στον Ελληνικό Οδηγό ετών 1921 και 1930, καθώς και στην Επετηρίδα του επί των Εξωτερικών Υπουργείου, του εν Ελλάδι διπλωματικού Σώματος και των ξένων προξενικών αρχών έτους 1932.

53. Βλ. Κατάλογο των αποφοίτων μηχανικών μεταλλείων Γαλλικών Σχολών στο <http://www.mines-paris.org/gene/main.php?base=1037> (ημερομηνία λήψης 12-10-2015).

αρχικά ως μηχανικός μεταλλείων και κατόπιν ως γενικός διευθυντής στη Γαλλική Εταιρεία Μεταλλείων Λαυρίου. Παράλληλα, με Π.Δ. της 24-9-1932 (ΦΕΚ 104Γ/7-10-1932) διορίστηκε Προξενικός Πράκτωρ της Γαλλίας στο Λαύριο. Μετά την θητεία του στη ΓΕΜΛ, εργάστηκε ως διευθυντικό στέλεχος (μηχανικός-σύμβουλος) στην Τράπεζα της Ινδοκίνας στο Παρίσι, μέχρι τον θάνατό του.

Παντρεύτηκε την Suzanne Marx (1893-1961), μια καλλιεργημένη γυναίκα ανώτερης κοινωνικής τάξης, αλλά δεν απέκτησαν παιδιά. Στη ληξιαρχική πράξη γάμου τους που έγινε στις 12-7-1934 στη Γαλλία, καθώς και στο οικογενειακό βιβλιάριο τους αναγράφεται ως επάγγελμα «Γενικός Διευθυντής της Γαλλικής Εταιρείας Μεταλλείων Λαυρίου και Προξενικός Πράκτωρ, κάτοικος Λαυρίου». Μετά την επιστροφή τους στη Γαλλία το 1938, το ζεύγος κατοικούσε σε διαμέρισμα στην οδό Desbordes-Valmore αριθ. 24 στο Παρίσι (16ο διαμέρισμα).⁵⁴

Orfeo MORELLI (1874 – 1945)

Ιταλός πολίτης και συμπολίτης μας. Γεννήθηκε στην Pontedera (20 χιλιόμετρα έξω από την Πίζα) στην Επαρχία της Πίζας, στην Τοσκάνη της Ιταλίας, στις 9 Απριλίου 1874.⁵⁵ Πέθανε στο Λαύριο την 25η Απριλίου 1945, όπου και τάφηκε στο Δημοτικό Κοιμητήριο Λαυρίου (εικ. 17).

Σπούδασε Οικονομικά στο Πανεπιστήμιο της Πίζας και μετά την αποφοίτησή του, προσελήφθη την 1η Νοεμβρίου 1894 ως λογιστής στη Γαλλική Εταιρεία Μεταλλείων Λαυρίου (ΓΕΜΛ), στην οποία και εξελίχθηκε ως Αρχιλογιστής το 1915 και αργότερα ως Οικονομικός και Διοικητικός Διευθυντής. Με τη συμπλήρωση 50 χρόνων εργασίας του, η ΓΕΜΛ του απένειμε αναμνηστικό αργυρό μετάλλιο.

Παράλληλα με την εργασία του στη ΓΕΜΛ, προσέφερε τις υπηρεσίες του ως εκλεγμένος Πρόεδρος από το 1916 του Τμήματος Λαυρίου της Ιταλικής Εταιρείας Αλληλοβοήθειας και Αγαθοεργίας στην Αττική (Societa Italiana di Mutuo Soccorso e Beneficenza in Attica) (εικ. 18).⁵⁶

54. Πηγή: Οικογενειακό αρχείο της οικογένειας της Anne-Marie Victor, μικρανεψιάς του Reni Maria, στο διαδίκτυο <http://mariemini-histoiresdefamille.eklablog.com/grand-pere-louis-et-rene-a114693994> (ημερομηνία λήψης 12-10-2015).

55. Πηγή: Τα περισσότερα βιογραφικά στοιχεία του Orfeo Morelli και τα σχετικά έγγραφα προέρχονται από το αρχείο του μικρανεψιού του Ηλία Κ. Κονοφάγου, τον οποίο ευχαριστώ ιδιαίτερα. Επίσης, χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία από την αφήγηση της Ιωάννας Κονοφάγου-Παπαθανασίου (αδελφής του Ηλία) από το βιβλίο *Ανάκληση Αναμνήσεων: Τί θυμάμαι από την παλιά Γαλλική Εταιρεία Μεταλλείων Λαυρίου* – Εβδομήντα προφορικές μαρτυρίες, έκδ. Βιοτεχνικό Βιομηχανικό Εκπαιδευτικό Μουσείο, Λαύριο 2014 (σ. 57). Η ημερομηνία γέννησης του Ο. Morelli κατά τον Η. Κονοφάγο είναι 9-4-1874, ενώ στον τάφο του αναγράφεται το έτος 1872.

56. Βλ. Έγγραφο από 28-4-1916 του Γραμματέα αυτού του θεσμού.

Διετέλεσε γραμματέας (chancelier) του Βελγικού Υποπροξενείου στο Λαύριο,⁵⁷ ενώ από άλλο έγγραφο προκύπτει ότι παρόμοια υπηρεσία είχε αναλάβει και στο Προξενικό Πρακτορείο της Ιταλίας.⁵⁸ Το 1939 ανέλαβε την θέση του Προξενικού Πράκτορα της Ιταλίας στο Λαύριο⁵⁹, διαδεχόμενος τον Marcello Follador.

Αξιωμαθούμενη είναι και η συνδρομή του στην με κάθε μυστικότητα και με κίνδυνο της ζωής όσων συμμετείχαν, παραγωγή αργύρου στη ΓΕΜΛ κατά τη διάρκεια της Κατοχής, με σκοπό την πώλησή του για τη χρηματοδότηση συσσιτίων. Η ριψοκίνδυνη αυτή επιχείρηση έγινε με πρωτεργάτη τον τότε αρχιμηχανικό της ΓΕΜΛ Κωνσταντίνο Κονοφάγο με συνεργάτες εκέμυθους εργαζόμενους και με τη συγκατάθεση του Γεν. Διευθυντή της ΓΕΜΛ, Βέλγου Maurice Bremmer, κυριολεκτικά κάτω από τη μύτη της Ιταλικής διοίκησης της Εταιρείας. Ο Orfeo Morelli ήταν θείος της Ευγενίας Βακαλοπούλου, σύζυγου του Κ. Κονοφάγου, και ως Οικονομικός Διευθυντής της ΓΕΜΛ παρουσίαζε εικονικά λογιστικά στοιχεία στους κατακτητές, ενώ με άκρα μυστικότητα κρατούσε τα αναγκαία διπλά λογιστικά βιβλία για να αποδοθεί λογαριασμός στην εταιρεία μετά τον πόλεμο, όπως και έγινε όταν η ιδιοκτήτρια εταιρεία Penarroja ζήτησε λογαριασμό.⁶⁰

Ας σημειωθεί ότι πατέρας του Orfeo Morelli υπήρξε ο Adolindo Morelli (1844-1909), ζωγράφος, που ήλθε στην Ελλάδα προσκεκλημένος από τον Ι.-Β. Σερπιέρη, του οποίου υπήρξε διακοσμητής (εικ. 19). Ο Α. Morelli διακόσμησε στο Λαύριο τον Καθολικό Ναό της Αγίας Βαρβάρας, την οροφोगραφία της αίθουσας της Φιλαρμονικής «Ευτέρπη», καθώς και οροφोगραφίες άλλων κτηρίων. Στην Αθήνα συμμετέσχε στην διακόσμηση του Μεγάρου Σερπιέρη (μετέπειτα μέγαρο της Αγροτικής Τράπεζας) επί της οδού Πανεπιστημίου. Από δημοσιεύματα του τύπου πληροφορούμαστε ότι είχε αναλάβει την διακόσμηση του Ναού της Αγίας Βαρβάρας στο Λαύριο κατά την τέλεση του μνημοσύνου για τον βασιλέα Ουμβέρτο της Ιταλίας την 15η Αυγούστου 1900.⁶¹ Ο Α. Morelli πέθανε στο Λαύριο την 19η Δεκεμβρίου 1909 και τάφηκε στο Δημοτικό Κοιμητήριο Λαυρίου.⁶²

57. Βλ. Έγγραφο από 9-3-1923 με τίτλο Brevet du chancelier du Vice-Consulat de Belgique ὁ Ergastiria του Victor Wellens, Υποπροξένου του Βελγίου στο Λαύριο

58. Βλ. Δελτίο ταυτότητας του 1925 έκδοσης του Ιταλικού Υπουργείου Εξωτερικών.

59. Βλ. την από 23-3-1939 επιστολή αποδοχής της θέσης και το Δελτίο ταυτότητας του Ο. Morelli που εκδόθηκε από την Υπηρεσία Αλλοδαπών Αθηνών την 26-3-1940 και τον αναγράφει ως Προξεν. Πράκτορα της Ιταλίας εν Λαυρίῳ.

60. Πηγή: Κ. Τσαίμου, Η. Κονοφάγος και Γ.Ν. Δερμάτης, *Κωνσταντίνος Κονοφάγος (1912-1989)*, Εισήγηση στο Συνέδριο του ΕΜΠ με θέμα «170 ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ, ΟΙ ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ ΚΑΙ Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ», Μάρτιος 2009.

61. Βλ. «Μνημοσύνον Ουμβέρτου» στην Εφημερίδα ΣΚΡΙΠ, 15-8-1900, σ. 2.

62. Πηγή: Βιβλίο θανάτων του Καθολικού Ιερού Ναού Αγίας Βαρβάρας Λαυρίου: αριθ. 664/19-12-1909 Adolindus Morelli, αριθ. 840/25-04-1945 Orpheus Morelli.

Θα ήταν παράλειψη αν έκλεινα αυτή την παρουσίαση, χωρίς να αναφερθώ – έστω και συνοπτικά – σε δύο συμπολίτες μας, τους Νικόλαο και Ορέστη Αργυρόπουλο, πατέρα και γιο.⁶³

Νικόλαος ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ (1849 – 1936)

Έλληνας πολίτης. Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1849. Πέθανε επίσης στην Αθήνα την 18η Ιουλίου 1936 και τάφηκε στο Λαύριο (εικ. 20). Παντρεύτηκε την Victoria Bellardini (Ρίμινι 13 Απριλίου 1861-Λαύριο 13 Μαΐου 1904), με την οποία απέκτησε 6 παιδιά, μεταξύ των οποίων τον Ορέστη Αργυρόπουλο (1888-1972), μεταλλειολόγο μηχανικό και γεωρυσιαστή που διετέλεσε Υποπρόξενος του Βελγίου στο Λαύριο και τον Ιάσονα Αργυρόπουλο (1897-1973), ηλεκτρολόγο μηχανικό, ιδρυτή-διευθυντή των Ηλεκτρικών Εταιρειών Λαυρίου και Κερατέας και αργότερα στέλεχος της ΔΕΗ.⁶⁴

Ο Νικόλαος Αργυρόπουλος ήταν ιατρός χειρουργός, διπλωματούχος του Πανεπιστημίου της Σορβόννης (Παρίσι). Εργάστηκε και δραστηριοποιήθηκε στο Λαύριο. Οργάνωσε το «Νοσοκομείον της Γαλλικής Έταιρείας εν Θορικῶ» δυναμικότητας 50 κλινών, στο οποίο διετέλεσε Αρχίατρος-Διευθυντής, από τον Ιούνιο 1880 έως 15.6.1936. Επίσης, διετέλεσε Υγειονομικός ιατρός Λαυρίου το 1885⁶⁵ και Πρόεδρος του «Συνεταιρισμού καταναλώσεως (Σ.Π.Ε.) Προσωπικού Γαλλικής και Ελληνικής Εταιρείας».⁶⁶ Ανέπτυξε και κοινωνική δράση στο Λαύριο και διετέλεσε Πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου και μέλος της Ερανικής Επιτροπής για την ανέγερση του Ιερού Ναού Ευαγγελιστρίας στη συνοικία Κυπριανός του Λαυρίου (1900).⁶⁷

Για την εν γένει δράση του τιμήθηκε το 1906 με το παράσημο του Αργυρού Σταυρού του Τάγματος του Σωτήρος⁶⁸ και με το παράσημο του Ιππότη του Τάγματος του Στέμματος της Ιταλίας.

63. Πολλά από τα βιογραφικά στοιχεία των Ν. και Ο. Αργυρόπουλων και του L. Gaz προέρχονται από την Βίβη Αργυροπούλου και τα έλαβα μέσω του Ηρακλή Κατσάρου. Και τους δύο ευχαριστώ θερμότατα.

64. Για την οικογενειακή κατάσταση κλπ. πληροφορίες, βλ. ιστότοπο www.argyropoulos.net (ημερομηνία λήψης 12-10-2015). Επίσης, πολλές πληροφορίες περιέχουν τα ληξιαρχικά βιβλία του Καθολικού Ιερού Ναού Αγίας Βαρβάρας Λαυρίου. Για τον Ι. Αργυρόπουλο βλ. Δημήτρης Μπότσας, *Η ιστορία της ηλεκτρικής εταιρείας Κερατέας*, έκδ. ΑΩ Εκδόσεις, 2010.

65. Διορισμός με Β.Δ. της 28ης Σεπτεμβρίου 1885 (ΦΕΚ 31/30-09-1885).

66. Πηγή: Ελληνικός Οδηγός 1921 του συγγραφέα Σπ. Στάη (1859-1932), λήμμα «Λαύριον» σ. 257-258.

67. Υ.Α. 10.02.1900 «Περί συστάσεως Έπιτροπής προς συλλογήν έργων υπέρ ανεγέρσεως Ναού εν Κυπριανῇ (sic) τοῦ Δήμου Λαυρεωτικής» (ΦΕΚ 32Α/11-02-1900).

68. Β.Δ. της 27.01.1906 (ΦΕΚ 26Β/30-01-1906).

Διετέλεσε Υποπρόξενος της Νορβηγίας στο Λαύριο. Με Β.Δ. της 9ης Νοεμβρίου 1906 (ΦΕΚ 261B/13-11-1906) του δόθηκε η άδεια αποδοχής αυτής της θέσης και με Β.Δ. της 29ης Ιανουαρίου 1907 (ΦΕΚ 21B/31-01-1907) έγινε ο διορισμός του.⁶⁹ Διατήρησε την θέση αυτή τουλάχιστον μέχρι το 1917.⁷⁰

Ορέστης ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ (1888 – 1972)

Γεννήθηκε την 4η/16η Νοεμβρίου 1888 στο Λαύριο, πέθανε την 18η Δεκεμβρίου 1972 στην Αθήνα και τάφηκε στο Λαύριο (εικ. 21). Οικογενειακή κατάσταση: άγαμος. Γιός του ιατρού Νικολάου Αργυροπούλου (1849-1936) και της Victoria Bellardini (1861-1904).⁷¹

Μεταλλειολόγος Μηχανικός, απόφοιτος της Σχολής του Saint-Etienne (Γαλλία) το 1912.⁷² Μετά την αποφοίτησή του, στρατεύθηκε και έλαβε μέρος στους Βαλκανικούς Πολέμους 1912-13 και στη συνέχεια εργάστηκε στην Γαλλική Εταιρεία Μεταλλείων Λαυρίου από 15-6-1915 έως το 1931, αρχικά ως μηχανικός μεταλλείων της Πλάκας Λαυρίου και αργότερα ως αρχιμηχανικός εκμετάλλευσης.⁷³

Διετέλεσε Υποπρόξενος του Βελγίου με ημερομηνία διορισμού 22 Φεβ. 1928 και αρ. εγγράφου 4997 (Επετηρίς Υπουργείου Εξωτερικών 1932) και με Π.Δ. της 5ης Απριλίου 1928 (ΦΕΚ 65Γ/25-04-1928).

Εξελέγη γερουσιαστής του νομού Απικής και Βοιωτίας με το Κόμμα των Φιλελευθέρων του Ελ. Βενιζέλου στις εκλογές της 21ης Απριλίου 1929 για θητεία 9 ετών.⁷⁴

Συνέγραψε: Έκθεσις περί των λευκολίθων της Ελλάδος (Report on greek magnesites), έκδ. ΙΓΜΕ, Αθήναι 1954 (σελίδες 21, [5] φύλλα με εικόνες, σχεδιαγράμματα, 28 εκ.)⁷⁵, Έκθεσις περί των μεταλλοφόρων κοιτασμάτων του Λαυρίου (Cites métallifères du Laurium), έκδ. ΙΓΜΕ, Αθήναι 1965 (σελίδες 18, [3] αναδιπλ. φύλλα με χάρτες, εικόνες, πίνακες, 29 εκ.)⁷⁶. Υπήρξε επίσης πιανίστας και

69. Πηγή: ΔΙΑΥΠΕΞ Φάκ. 46/Γ.43 έτους 1907.

70. Πηγή: ΔΙΑΥΠΕΞ Φάκ. Ε/84 έτους 1917.

71. Πηγή <http://www.argyropoulos.net> (ημερομηνία λήψης 12-10-2015).

72. Βλ. INGENIEURS-Nominations: Ont été nommés récemment MM.: Argyropoulos (Oreste), (Saint-Étienne 1912), ingénieur à la Compagnie française des mines du Laurium, Laurium (Grèce) στο *L'Écho des mines et de la métallurgie*, 12 juin 1913.

73. Γ.Ν. Δερμάτης, *Λαύρειο, το Μαύρο φως*, ό.π., σ. 442, 308.

74. Πηγή: Βουλή των Ελλήνων: Μητρώων Γερουσιαστών και Βουλευτών, Αθήναι, Έθνικόν Τυπογραφείον, 1977, σ. 22. Με το Κίνημα τού Γ. Κονδύλη της 1ης Απριλίου 1935 καταργήθηκε η Γερουσία (ανετράπη το πολίτευμα της Αβασίλευτης Δημοκρατίας, καταργήθηκε το Σύνταγμα του 1927 και επανήλθε το Σύνταγμα του 1911 με πολίτευμα την Βασιλευομένη Δημοκρατία).

75. Βιβλ. Βουλής-Μπενάκειος, Ταξιδι. αρ. Ε4367.

76. Βιβλ. Βουλής-Μπενάκειος, Ταξιδι. αρ. Ε4364.

συνθέτης κλασσικής μουσικής (εικ. 22). Μερικά από τα έργα του: *Petite suite pour violon*, έργο 6 (1941)⁷⁷, *Images africaines*, συμφωνικό ποίημα, έργο 7 (1947).⁷⁸

Για την εν γένει προσφορά του τιμήθηκε με τα μετάλλια των Βαλκανικών Πολέμων 1912-13, με το Γαλλικό παράσημο της Λεγεώνας της Τιμής και με το παράσημο Ιππότη του Στέμματος του Βελγίου.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Τα στοιχεία της παρούσας ανακοίνωσης αποτελούν μέρος μιας ευρύτερης και πολύπλοκης έρευνας πάνω στο θέμα αυτό, που επί του παρόντος δεν έχει ολοκληρωθεί. Βασικές πηγές της έρευνας αυτής αποτελούν το Διπλωματικό και Ιστορικό Αρχείο του Υπουργείου Εξωτερικών, η Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων, η Εθνική Βιβλιοθήκη και το Αρχείο του Καθολικού Ιερού Ναού Αγίας Βαρβάρας Λαυρίου. Τους εκπροσώπους αυτών των φορέων ευχαριστώ θερμά. Επίσης ευχαριστώ και όλους όσοι – είτε στην Ελλάδα, είτε στο εξωτερικό – πρόθυμα μου παραχώρησαν υλικό και πληροφορίες για τα άτομα που παρουσιάστηκαν σ' αυτή την ανακοίνωση. Τέλος, υλικό προέρχεται από άλλα αρχεία, βιβλία και δημοσιεύματα που χάρη στο διαδίκτυο είναι προσπελάσιμα.

SUMMARY

The Presence of Consuls in Lavrion (1874-1940)

Modern Lavrion, founded in 1865, was the biggest industrial metallurgical centre of Greece and one of the most important in Europe. Inhabited by Greeks coming from all areas of the then independent country and from abroad, as well as by foreigners coming from various European countries, namely Spanish, Italian and French, the new city bustled with activity. The harbour of Lavrion situated in the ancient place of "Ergasteria" was open to big vessels and steamers importing merchandise, food and combustibles, while exporting the products of its metallurgic industry. In order to cover various needs of their nationals, as well as those of the ships and commerce flourishing in the city, many European countries such as Austria, Belgium, Germany, France, Italy, Norway, Great Britain and Spain, established their consular representations. The purpose of this paper aims at explaining the reasons for the establishment of the consular representatives in Lavrion and list the persons who served as consuls, presenting at the same time, certain biographical elements for some of them.

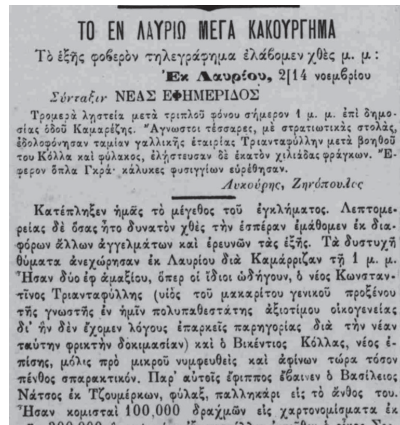
77. Εθνική Βιβλιοθήκη, Ταξ. αρ. ΚΑΛΛ 906 L Σχήμα 4ο.

78. Πηγή <http://composers-classical-music.com> (ημερομηνία λήψης 12-10-2015)

Εικόνα 3: Φωτογραφία του A. Colla από τον γιο του Vincenzo (1881).

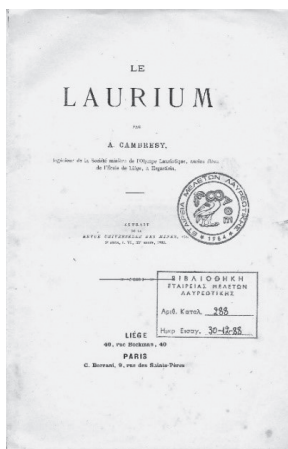
Εικόνα 4: "ΝΕΑ ΕΦΗΜΕΡΙΣ" 3-11-1884.

Εικόνα 5: Εφημερίδα Le Matin (7-10-1887).

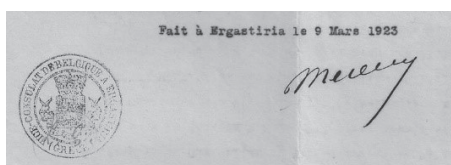
Εικόνα 6: A. Cambresy.

Εικόνα 7: A. Cambresy, "Le Laurium" (1889).

Εικόνα 8: V. Wellens (1897).

Εικόνα 9: Σφραγίδα και υπογραφή του V. Wellens ως Υποπροξένου του Βελγίου (1923).

Εικόνα 10: L. Gaz (1914).

Εικόνα 11: R. Maria.

Εικόνα 12: O. Morelli.

Εικόνα 13: Τμήμα Λαυρίου της Ιταλικής Εταιρείας Αλληλοβοήθειας και Αγαθοεργίας στην Αττική. Ο Ο. Morelli καθιστός, δεύτερος από δεξιά.

Εικόνα 14: Ν. Αργυρόπουλος.

Εικόνα 15: Ορ. Αργυρόπουλος.